

20 Kultura

Ponedeljek, 25. 5. 2020

MODERNA GALERIJA

Ponovljeni direktorski razpis

Ministrstvo za kulturo bo v petek objavilo ponovljen javni razpis za delovno mesto direktorja Moderne galerije. Na lanskem ni bila izbrana nobena izmed po neuradnih podatkih prijavljenih kandidat: sedanja vršilka dolžnosti direktorice MG **Zdenka Badovinac**, Jadranka Plut, v času ministra Zorana Požniča na ministrstvu zadolžena za nevladne organizacije, in kustosinja **Nina Jeza**. »**sta, kul**

BENEŠKI BIENALE

Arhitekturo predstavili v leto 2021

17. beneški bienale arhitekture, ki so ga sprva premaknili v jesen, je zdaj dokončno prestavljen na prihodnje leto, so sporočili organizatorji, ki so se kot mnogi drugi kulturni festivali morali ukloniti negotovostim epidemije. Arhitekturna razstava z naslovom *Kako bomo živeli skupaj?* bo tako odprta med 22. majem in 21. novembrom 2021. Slovenija se bo tam predstavljala s projektom *Skupno v skupnosti*, v katerem se arhitekt Blaž Babnik Romaniuk in Rastko Pečar ter kustosinji **Martina Malesič** in **Asta Vrečko** posvečajo zgodovini zadržnih domov. »**šum**

NATEČAJ

Klubski maraton

Radio Študent kliče s fanfarami vse mlade, kreativne in še neujavljene glasbene ustvarjalce ter skupine, naj se prijavijo na natečaj za sodelovanje na jubilejnem dvajsetem *Klubskem maratonu*. Ta bo na tak ali drugačen način spet predstavil nove glasove, o katerih bo odločala strokovna komisija glasbene redakcije RS. Prijave z vsaj tremi avdioposnetki, besedili in naslovi skladb ter kratko predstavitev izvajalcev zbirajo na elektronskem naslovu klubskimaraton@gmail.com do 5. junija.

Poleg koncertnih nastopov bo RS izbranim klubskim maratonom omogočil tudi izvedbo radijskih koncertov v živo, obsežno promocijo in studijsko snemanje skladb za promocijsko kompilacijo Klubski maraton 2020. »**šum**

NAGRADA KRESNIK

Znana je peterica finalistov

Znana je peterica nominirancev za kresnika, nagrado za roman leta, ki jo podeljuje časopisna hiša Delo. Zirija je med velike finalistke uvrstila romane *V Elvisovi sobi* **Sebastijana Preglja**, *Ivana pred morjem* **Veronike Simoniti**, *Norhavs na vrhu hriba* **Suzane Tratnik**, *Sonce Petovione* **Branka Cestnika** in *Izvirnik* **Jirjaja Kočice**. »

INTERVJU / Vinko Möderndorfer, nominiranec za Cankarjevo nagrado

Kultura, edina nestransarska opozicija

Maja Šučur

Vinko Möderndorfer je vsestranski večkrat nagrajeni ustvarjalec, ki je objavil več kot osemdeset knjig proze, poezije, dramatike in esejistike, režiral pa več kot sto predstav in več kot ducat filmov. Ob tem vrsto let deluje tudi kot pedagog, tri leta je bil predsednik *Upravnega odbora Prešernovega sklada*, že skoraj štirideset let pa je samozaposlen v kulturi. To večkrat poudari tudi v zbirki esejev *Ljudomrznik na tržnici*, nominirani za Cankarjevo nagrado. »Moj vsakdan se med epidemijo ni zelo spremenil, tudi zato, ker trenutno ne delam nobene predstave. Nikoli nisem bil v službi, tako da tudi zdaj nisem bil na čakanju, ker sem že vse življenje na čakanju,« skomigne.

Kdo je ljudomrznik na tržnici?

Ta ljudomrznik sem seveda jaz, tako vidim sebe. Kot človeka, ki ljubi samoto, a gre kljub vsemu med ljudi in o njih razmišlja. S tem ko razmišlja o drugih, pa razmišlja tudi o sebi. In to na tržnici, ki je polna znancev. Tudi on gre tja, a hkrati mu je to zoprno, a ta zoprnost je distanca. Če hočeš razmišljati o svetu, nujno potrebuješ samoto, odmik od sveta.

Ljudomrznik zelo kritično razmišlja o slovenskem narodu gluščev, ki se v preobilju besed in podob predaja slasti gluhoti. A po drugi strani se zadnje tedne deset tisoč kolesarjev aktivno bori tudi proti gluhosti, neslišnosti ...

Morda ti protesti v moji knjigi že malce *zvončkajo*. V njej je nakopičene kar nekaj jeze nad razmerami, predvsem na polju slovenske kulture. Čeprav se knjiga velikokrat sklicuje na Cankarjevo kritično misel, kolesarji dokazujejo, da Slovenci le nismo zgolj narod hlapcev, ampak zmoredno – predvsem to zmoredno mladi – več. V tem je življenje včasih močnejše in resničnejše od literarnih predvidevanj.

Pišete, da se v kriznih obdobjih, tako kot denimo pred osamosvojitvijo, kultura vedno izkaže za neke vrste rešiteljsko naroda.

Krizno obdobje samo jasneje pokaže, da umetnost potrebujemo, ker nas spodbudi k razmisleku o sebi in svetu. Ker nismo imeli svoje državnosti, je bila naša država kultura. In mislim, da večina Slovencev to zavestno ali nezavedno še vedno tako doživlja, politika pa to hoče zaradi svojih priletnih in koristoljubnih interesov neprestano zanikati.

A kot predsednik upravnega odbora Prešernovega sklada ste, ko ste imeli priložnost govoriti s politiko, predčasno odstopili.

Prvi govor ob proslavi sem napisal kritično, po njem pa je bila obveza vsakič malo večja, a pisal sem z užitek. Ob tem si sicer nisem delal iluzij, da bodo ti govori kaj spremenili, a nekateri stvari je treba povedati naglas. Tudi to, da stvari v kulturi ni težko spremeniti, če se politika odloči, da bo za kulturo kaj naredila. Epidemija je pokazala, da je denarja dovolj, saj se vehementno deli vseno. Predvsem političnim somišljenikom na vseh področjih. Samo pri sredstvih za kulturo in umetnike se škrtari. Kulturniki pač niso dovolj močna in zanimiva volilna baza. Kultura je pravzaprav edina prava nestransarska opozicija. Zato gre vsaki oblasti na živce.

»Covid bomo premagali, slabih političnih odločitev, sprejetih v imenu epidemije, pa se znamo otepati še leta,« opozarja Vinko Möderndorfer. **Luka Cjuha**

Kako bo sicer covid po vašem vplival na gledališče?

Upam, da ne bo vplival *trajno*. V operi, gledališču, filmu so odnosi vedno zelo fizični, gledališka predstava pa zaživi šele ob nabito polni dvorani. Država sicer postavlja prepovedi, ki so tudi pretirane. Prepričan sem, da gledališč ne bi bilo treba popolnoma zapreti, da bi torej lahko pripravljali predstave ter hkrati zadostili zahtevam zdravstvene stroke. Gledališki direktorji so se odzvali morda preveč lagodno, v gledališčih ne vadimo v direktorjevi pisarni, ampak so za to na voljo veliki vadbeni prostori, kjer je mogoče upoštevati distanco.

Sicer pa je gledališče preživelo kuge, lakoto in vojne. In tudi zdaj bo. Ni razloga, da bi se zaradi enega covida umetnost spremenila. Bolj pogubno lahko umetnost spremeni politika s svojimi škodljivimi potezami. Ima pa tudi priložnost, da iz-

kaže svojo zrelost in podpre kulturo in umetnike. Po izkušnji s covidom bi morali imeti umetnosti več, ne manj. Saj nam je prav umetnost, občutek za estetske in etične vrednote, pomagala preživeti samoto in odrinjenost.

V Tirani so se ob rušenju narodnega gledališča pred dnevi vneli nasilni spopadi med protestniki in policijo. Bi kdo zaradi teatra tako protestiral v Ljubljani?

Jaz bi šel na proteste, pa igralci tudi in nekaj zvestih gledalcev, a množičnih demonstracij ne bi bilo. Bila pa bi to seveda velika izguba, ki bi jo slej ko prej začutili tudi tisti, ki gledališča ne obiskujejo. Priporočljivo je zgodbi skozi gledališče nujno potrebujemo že od začetka civilizacije. Človek je zares postal človek šele takrat, ko je začel pripovedovati zgodbe. Človeštvo ne potrebuje samo hrane, potrebuje tudi sanje. Zgodbe in zmoglost sanjarjenja ...

Kakšno vrsto bi sicer ta čas epidemije zahteval – satiro, komedijo, nove eseje, epski roman?

Pisati zdaj nisem mogel, cilja ni bilo, obstajala je le sedanost, človek pa potrebuje prihodnost in v prihodnosti načrte. Zato totalna zaustavitve sveta ni rešitev. Brez dvoma bo zaradi izkušnje s covidom nastala kakšna zgodba, roman, gotovo dramsko besedilo, razstava ... Najbrž pa ne takoj. Predvsem je treba najprej zbrati vtise, pogledati od daleč. Videti pravo resnico covida. Koliko je bilo politike zraven, manipulacije, skritih namenov, utrjevanja oblasti in kupovanja volilnih glasov in koliko resnične skrbi za ljudi? Bolj kot virus bolezni me skrbi virus slabe politike. Covid bomo premagali, slabih političnih odločitev, sprejetih v imenu epidemije, pa se znamo otepati še leta. »

Umetnost je nevaren eksploziv, še posebej, kadar je nabita s kritično mislijo. Samo zato želijo oblastniki umetnost spremeniti v kulturno zabavo. Hočejo, da bi pisatelji pisali tako, da bi se prodajalo, da bi bilo njihovo pisanje komercialno uspešno. Od gledališč pričakujejo, da bodo imela program, ki ga bo mogoče dobro tržiti. Drastično zmanjšujejo sredstva za umetniške uprizoritve, slovenski gledališki direktorji pa, namesto da bi se uprli, skušajo zadostiti njihovim željam ter poskušajo za manj denarja narediti isto ali celo več. Namesto da bi protestirali, so uslužni in na razpolago. Bojijo se namreč za svoje položaje, za svoje mandate, za svoje službe. S tem pa kvaliteta umetnosti pada. Umetniški sodelavci so plačani manj, mladi igralci s svojim delom ne morejo preživeti. Cene mizarskih, ključavničarskih, ta-

petniških storitev pa ostajajo takšne, kakršne postavijo mojstri, o njih se ne pogaja, samo z umetnikom lahko barantaš o njegovem plačilu. Spet se vračamo v čase, ki jih je žolčno opisoval in kritiziral Ivan Cankar. Umetniki so v dolini šentflorjanski vredni manj kot cestni razbojniki. Največja ironija pa je, da šentflorjanci sploh ne mislijo tako. Slovenci imajo radi svoje umetnike, samo politika jih vztrajno in z vsemi vzvodi moč (mediji, zakoni...) prepričuje, da je slovenski umetnik za jedravec na telesu naroda. Zakaj je to tako? Zato, ker se oblast, bolj kot je samovšečna in totalitarna, bolj resnične, bolj se umetnosti.

Vinko Möderndorfer: *Ljudomrznik na tržnici* (Mladinska knjiga, 2019), odlomek